

Νυφιάτικα έθιμα στο Μικρό χωριό της Τήλου

Αφού τελείωναν το στόλισμα των προικιών της νύμφης, κρεμούσαν από την άλλη μεριά του κρεβατιού, στο έξω μέρος, το ρουχισμό που είχε φέρει ο γαμπρός στο μπαούλο του, ενώ οι τραγουδίστριες είχαν και γι 'αυτό να πουν κάποιο τραγούδι:

***Ωσάν τα ρούχα τον γαμπρού, τος' όμορφα δεν είδα παντού
όπου κι αν γύρισα, παντού όπου κι αν πήγα....***

Στόλιζαν έπειτα το ράφι, που βρισκόταν στον πίσω τοίχο του σπιτιού, απέναντι από την είσοδο, τοποθετώντας σ' αυτό κειμήλια πιατικά, που μεταβιβάζονταν από γενιά σε γενιά, ενώ παράλληλα στο εμπρός μέρος του, ώστε να κρέμονται πετσέτες και μαντήλια, διπλωμένες σε σχήμα μεγάλου Λ, που την κορυφή τους συγκρατούσε το πιάτο, πάνω στο ράφι. Στο μεταξύ οι τραγουδίστριες τραγουδούσαν:

***Στολίστε και τα πιάτα της, πού'ναι πάλι μ'αξία
η μάνα της τα φύλαγε να το βρει η Μαρία...***

Τελευταία στόλιζαν το μεγάλο καθρέφτη, που βρισκότανε τοποθετημένος στον τοίχο, κάτω από το ράφι και ακριβώς αντίκρυ από την πόρτα, ώστε να φαίνεται στο δρόμο.

Στο πάνω μέρος και πάνω από τη κορνίζα του, τοποθετούσαν ένα τηλιακό μαντήλι, που ανάλογα με τις παραστάσεις που είχε το κέντημα του, λεγόταν «Γλάστρες» ή «Φουρνεφτάκια» ή «Δίπλα Κλαδί», με τέτοιο τρόπο ώστε

οι δυο άκρες του μαντηλιού, που ήταν κεντημένες, να πέφτουν η μια από τη δεξιά και η άλλη από την αριστερή πλευρά του καθρέφτη.

*Αν πεις για τον καθρέφτη της, ειν' καθαρό κρυστάλλι
για να θωρεί τ' αντρόγυνο τα όμορφα τον κάλλη.
Με το στόλισμα τον καθρέφτη, τελείωναν και τα στολίδια.*

Αμέσως έπειτα πρόσφεραν σε όλους τους παρευρισκόμενους ποτά. Τα όργανα άρχιζαν να παίζουν χορευτικούς σκοπούς και το γλέντι να φουντώνει.

Πρώτος χορός με τον οποίον άρχιζαν ήταν η λεγόμενη «Μαντινάδα» που την χορεύανε σε ζευγάρια. Ο γαμπρός με τη νύμφη, οι συμπεθέροι με τις συμπεθέρες τους και άλλοι με συγγενικά ή φιλικά τους πρόσωπα.

Ο χορός συνεχιζόταν με «Σούστα», «Συρτό» και άλλους ελληνικούς χορούς, μέχρι και πέρα από τα μεσάνυχτα, οπότε όλοι αποχωρούσαν και έμενε μόνον ο γαμπρός στο νυμφοστόλι για να κοιμηθεί στο στρωμένο νυμφικό κρεβάτι για πρώτη φορά μόνος, ή με τη συντροφιά κάποιου δικού του, ή κάποιου φίλου του.

Σηκώνόντουσαν κατόπιν όλοι από το τραπέζι, ο παπάς πλησίαζε τους νεόνυμφους, τους χαιρετούσε με χειραψία, έκαναν το ίδιο και οι υπόλοιποι και αποχωρούσαν όλοι μαζί. Οι σερβιτόροι τότε έπαιρναν τα άδεια πιάτα και τα ποτήρια από το τραπέζι και τα έδιναν να πλυθούν.

Αυτοί έπειτα ετοιμάζαν το δεύτερο τραπέζι για να καθίσουν να φάνε τα όργανα και οι γλεντηστάδες. Μόλις το τακτοποιούσαν, πήγαινε καμωμένος να τους προσκαλέσει, γιατί βρισκόντουσαν συγκεντρωμένοι σε κάποιο καφενείο του χωριού, αγκαζαρισμένοι εκ των προτέρων από το γαμπρό, όπου είχαν αρχίσει το γλέντι.

Μόλις τους καλούσαν, σηκώνόντουσαν αμέσως και πήγαιναν σπίτι του γάμου. Κάθιζαν στο τραπέζι, όπου τους σέρβιραν αμέσως και μόλις τελείωναν το φαγητό τους, τα όργανα άρχιζαν να παίζουν σκοπούς του γάμου και οι γλεντηστάδες να λένε διάφορα τραγούδια, για να παινέσουν τους νεόνυμφους ή αν εκφράσουν τις ευχές τους όπως τα παρακάτω:

***Γαμπρέ τη νύφη να αγαπάς να μην την εμαλώνεις
σαν περδικούλα πλουμιστή να την εκαμαρώνεις...***

Από το τραπέζι η παρέα με τα όργανα, αφού χαιρετούσε το αντρόγυνο, πήγαινε κατευθείαν στο Πλατύ της Εκκλησίας, όπου είχαν ήδη συγκεντρωθεί πολλές κοπέλες και γυναίκες του χωριού και χόρευαν μόνες τραγουδώντας.

Έφερναν αμέσως καθίσματα να καθήσουν οι οργανοπαίχτες και τα τοποθετούσαν στο κέντρο της πλατείας. Κάθιζαν λοιπόν αμέσως τα όργανα και άρχιζαν να παίζουν, ο χορός στηνότανε

κανονικά, το γλέντι φούντωνε και κρατούσε μέχρι και πέρα από τα μεσάνυχτα.

Έβγαιναν και γύριζαν μέσα στο χωριό να καλέσουν όλους τους κατοίκους, γέρους και παιδιά, να τους φέρουν στο τραπέζι, να φάνε και να πιούνε να χαιρετήσουν και να ευχηθούν τους νεόνυμφους. Έπρεπε όλοι να προσκληθούν και πρόσεχαν μη τους διαφύγει κάποιος και δεν έλθει στο τραπέζι, γιατί όλοι ήσαν γνωστοί μεταξύ τους.

Κατά κανόνα πήγαιναν στο Πλατύ, να παρακολουθήσουν το χορό και τα τραγούδια, έστω και αν για διάφορους λόγους δεν μπορούσαν να μετάσχουν στο γλέντι.

Οι γριούλες καθισμένες ένα γύρω στις πεζούλες παρακολουθούσαν κι αυτές κρατώντας τα φαναράκια τους στο χέρι, που θα τ' άναβαν, όταν σκοτείνιαζε κι θα τις βοηθούσαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους και ασφαλώς θα αναπολούσαν τα νιάτα τους και το δικό τους γλέντι και θα τα κουβέντιαζαν μεταξύ τους.

Όταν οι οργανοπαίχτες ύστερα από αρκετή ώρα κουραζόντουσαν κι ήθελαν να ξεκουραστούν λίγο και να καπνίσουν, γύριζαν το σκοπό. Τότε έπιαναν όλες οι κοπέλες και χόρευαν και οι τραγουδίστριες άρχιζαν τα παινέματα. Οι κοπέλες μοιραζόντουσαν σε δύο τμήματα, όπως και οι τραγουδίστριες.

Αυτές αυτοσχεδίαζαν κάποιο τραγούδι και το έλεγαν και τη ώρα που οι κοπέλες του απέναντι τμήματος το επαναλάμβαναν, οι άλλες τραγουδίστριες ψιθύριζαν στις διπλανές του τα λόγια του επόμενου τραγουδιού που θα έλεγαν μετά το τέλος του προηγούμενου, αυτές πάλι στις επόμενες του τμήματος τους και έτσι ήξεραν όλες τα λόγια του τραγουδιού που θα τραγουδούσαν, όταν θα ερχόταν η σειρά τους για να τραγουδήσουν.

Το κάθε τραγούδι λεγόταν μοιρασμένο σε τέσσερα τμήματα και το καθένα επαναλαμβανόταν διπλές φορές από το κάθε τμήμα των γυναικών του χορού ώστε να δίδεται ο χρόνος στις τραγουδίστρες να το σχεδιάσουν το επόμενο τραγούδι που θα έλεγαν και να μεταβιβάσουν τα λόγια στην ομάδα το ώστε να τα ξέρουν, όταν θα 'ρχόταν η ώρα να τα τραγουδήσουν.

Τα πιο συνηθισμένα τραγούδια που έλεγαν, εκτός από εκείνα που αυτοσχεδίαζαν, ήταν τα παρακάτω:

***Έλα καλή μου όρεξη, τώρα το βράδυ
για να παينώ το ανδρόγυνο που δεν έχει ψεγάδι.....***

Και συνέχιζαν με πολλά άλλα αυτοσχέδια τραγούδια, μέχρι να ξαναρχίσουν και πάλιν τα όργανα να παίζουν, όποτε σταματούσαν τα τραγούδια και ξαναφούντωνε η «Σούστα».

Γύρω στα μεσάνυχτα, οι, νεόνυμφοι αποσύρονταν για ύπνο, αλλά το γλέντι εξακολουθούσε, μέχρις ότου κάποιοι από

τους γλεντηστώνες ή τους θεατές κουρασμένοι ή νυσταγμένοι αποχωρούσαν και ο χορός σταματούσε.

Έμεναν όμως μαζί με τα όργανα μερικοί φανατικοί γλεντηστάδες και συγγενείς των νεόνυμφων, που αποχωρούσαν από το Πλατύ μαζί με τα όργανα, όχι όμως για ύπνο, αλλά για να πάνε στο πατρικό σπίτι του γαμπρού ή της νύμφης, ανάλογα με το που τους καλούσαν.

Εκεί εύρισκαν ετοιμασμένο τραπέζι με φαγητό και ποτά, όπου κάθιζαν και κρατούσαν το γλέντι με'χρι το πρωί. Αυτοί ήταν οι «ξημερωμένοι» που ξεχώριζαν από τους άλλους γλεντηστάδες που ξαναγύριζαν στο γλέντι το πρωί, γιατί είχαν δεμένα στο πέτο του σακακιού τους δεμένα με κλωστή, ειδικά κουλουράκια σε σχήμα πουλιών, ζώων κτλ. Φτιαγμένα αποκλειστικά γι'αυτό το σκοπό και τους τα πρόσφεραν κατά τη διάρκεια της νύχτας.

Τις αυγές οι νεώτεροι από την παρέα αυτή, πήγαιναν σε όλα τα συγγενικά σπίτια των νεόνυμφων, για να πάρουν από τα κοτέτσια τους ένα κόκορα ή μια κότα. Το προϊόν της εξόρμησής τους αυτής, παρέδιδαν κατόπιν στους μαγείρους του γάμου, για να φτιάξουν μια νοστιμότατη και τονωτική σούπα, που την σέρβιραν πρωί-πρωί στους ξημερωμένους.

Αφού έτρωγαν την σούπα τους και έβαζαν σαν γνώρισμα στο σκούφο τους ένα φτερό από τις κότες, ξεκινούσαν όλοι μαζί, με τα όργανα, για το σπίτι των νεόνυμφων, να τους ξυπνήσουν.

Στο δρόμο τραγουδούσαν σε ειδικό για την περίπτωση σκοπό, τραγούδια που κάθε στίχο του επαναλάμβαναν διπλές φορές, ώστε να τους δοθεί χρόνος να φτάσουν έξω από το σπίτι των νεόνυμφων, άλλως οι αποστάσεις μεταξύ των σπιτιών είναι μικρές, γιατί και το χωριό δεν είναι μεγάλο.

Στερεότυπο τραγούδι στην περίπτωση αυτή ήταν:

***Σήμερα η παρέα μας, εβγήκεν εις την βόρτα
και πάει να ρίξει ντονφεκιές στον νιόγαμπρον την πόρτα.***

Με το τέλος του τραγουδιού, η παρέα κανόνιζε να βρίσκεται έξω από το σπίτι των νεόνυμφων και οι νέοι με τα ντουφέκια τους έριχναν αρκετές ντουφεκιές στον αέρα, ενώ η παρέα με τα όργανα, συνέχιζαν να τραγουδούν τον ίδιο σκοπό:

***Για ξύπνα, ξυπνά νιε αητε, τίναξε τα φτερά σου
και ξύπνα και την πέρδικα, που'χεις στην αγκαλιά σου
Για ξύπνα, ξύπνα νιόνυμφη κι έβγα να μας κεράσεις
να σου φξηθουμε και εμείς, να 'ζήσεις να γεράσεις.***

Επειδή όπως είπαμε και παραπάνω, κάθε στίχος του τραγουδιού επαναλαμβανότανε διπλές φορές, οι νεόνυμφοι εύρισκαν χρόνο να ξυπνήσουν, να σηκωθούν από το κρεβάτι

τους, να ντυθούν, να ετοιμαστούν και ανοίγοντας την πόρτα τους, να παρουσιασθούν, ο γαμπρός με το μπουκάλι το ποτό και ποτήρια στο χέρι και η νύμφη με δύο πιάτα γεμάτα μεζεδάκια.

Κι ενώ οι νεόνυμφοι κερνούσαν την παρέα ξαφνικά ξεπετάγεται ανάμεσα του ένας γενίτσαρος, που προσπαθεί να αρπάξει τη νύμφη. Ο γενίτσαρος αυτός ήταν ένας από τους νέους της παρέας, που έβαζε μια φουστανέλα, ένα σαρίκι στο κεφάλι και ένα ξύλινο σπαθί στη μέση. Οι τουφεκοφόροι όμως της παρέας,, έτρεχαν αμέσως να υπερασπιστούν τη νύμφη και να καταδιώξουν τον γενίτσαρο. Αυτός τότε τρεπόταν εις φυγήν ενώ οι νέοι της παρέας τον τουφεκοβολούσαν και τρέχοντας, έβγαινε έξω από το χωριό κι έφτανε σε ένα από τα αλώνια που βρίσκονται στις ανατολικές παρυφές του χωριού, προκαθορισμένο βέβαια, όπου έπεφτε, χτυπημένος τάχα, θανάσιμα.

Έτρεχαν τότε αμέσως οι διώκτες του, τον ανασήκωναν, του αφαιρούσαν το σαρίκι και το σπαθί και πιασμένοι όλοι μαζί από τους ώμους, έστηναν το χορό μέσα στο αλώνι, τραγουδώντας το τραγούδι **«πέρα στους πέρα κάμπους»**.

Μέχρι να τελειώσει το τραγούδι και ο χορός, κατάφταναν και τα όργανα με την υπόλοιπη παρέα και έπειτα σιγά, σιγά άρχιζαν να καταφθάνουν και οι υπόλοιποι του χωριού.

Με το τέλος του παραπάνω χορού και την άφιξη του κόσμου, άρχιζε τώρα μια άλλη διαδικασία. Έπρεπε τώρα να σφάξουν και να ετοιμάσουν για το ψήσιμο στα κάρβουνα τα ζώα που οι κουμπάροι έφεραν, αφού τα είχαν τάξει την προηγούμενη στην εκκλησία, όταν τους σήκωσαν, στο χορό του Ησαΐα και τώρα τα είχαν φέρει και τα παράδωσαν.

Αν όμως τέτοιο τάξιμο δεν είχε γίνει από τους κουμπάρους, τότε έφερναν ζώα, οι γονείς των νεόνυμφων.

Τα ξύλα για τη φωτιά τα μάζευαν από τα γύρω δέντρα, η τα έφερναν άλλοι από το χωριό, άναβαν φωτιά και μόλις γινόταν η θράκα, έκοβαν το κρέας σε κομμάτια, τα έβαζαν να ψηθούν στα κάρβουνα, για να τα χρησιμοποιήσουν σαν μεζέ με το πιτό. Στο αναμεταξύ, οι υπόλοιποι της παρέας, μαζί με εκείνους που κατάφταναν όλο ε'να από το χωριό, συνέχιζαν το χορό και τραγούδια.

Το απόγευμα κατέβαιναν στ' αλώνια τα νιόπαντρα ζευγάρια, οι αρραβωνιασμένοι με τα ποτά στα ποτήρια και οι νέες πιάτα με λουκουμάδες, αφράτα αμύγδαλα και άλλους μεζέδες, για να κεράσουν όλους του παρευρισκόμενους, πέρα για πέρα άντρες και γυναίκες.

Στ' αλώνια κατέβαιναν φυσικά και οι νεόνυμφοι και το γλέντι συνεχιζόταν όλη μέρα με εναλλαγή χορού και τραγουδιών με παινέματα για το ανδρόγυνο όπως την προηγούμενη στο πλατύ της εκκλησίας.

Αργά το απόγευμα, γινόντουσαν οι **«Καμάρες»**. Η λύρα άρχιζε να παίζει τον ειδικό σκοπό των καμάρων, οι

τραγουδίστριες πλησίαζαν και την συνόδευαν τραγουδώντας το τραγούδι «**του αντρειωμένου Μάρκου**».

Ο γαμπρός έβγαζε τότε από τη τσέπη του ένα μεταξωτό μαντήλι κι κρατώντας την μια άκρη, έδινε την άλλη στη νύμφη και μαζί άρχιζαν να προχωρούν στη μέση του κτήματος, ακολουθώντας το ρυθμό του τραγουδιού και της λύρας. Πίσω από το ανδρόγυνο, έπαιρναν αμέσως θέση οι κουμπάροι και οι άλλοι συγγενείς τους, όλοι κατά ζεύγη και με τα μαντήλια στο χέρι, όπως το ανδρόγυνο και στη συνέχεια, όσοι από τους παρόντες το επιθυμούσαν.

Όταν ο γαμπρός και η νύφη, προχωρώντας έφταναν σε ένα ορισμένο σημείο τον κτήματος, έκαναν μεταβολή, έσκυβαν αμέσως και περνούσαν σκυφτοί κάτω από τα μαντήλια των άλλων ζευγαριών που τους ακολουθούσαν. Το ίδιο έκαναν και τα άλλα ζευγάρια και έτσι εσχηματίζετο ένα είδος στοάς, στην οποία οι μισοί βάδιζαν όρθιοι προς τα πίσω, περνώντας κάτω από τα απλωμένα μαντήλια των ορθίων. Η λύρα με τις τραγουδίστριες βάδιζαν στα πλάγια στον ρυθμό του σκοπού, ακολουθώντας παράλληλα την κατεύθυνση που είχε κάθε φορά το ανδρόγυνο.

Όταν οι νεόνυμφοι, σκυφτοί έφταναν στην άκρη της Καμάρας, σηκώνονταν όρθιοι, έκαναν και πάλι μεταβολή, άπλωναν ξανά τα μαντήλια τους και προχωρούσαν εμπρός, για να περάσουν από κάτω οι άλλοι που προχωρούσαν από την αντίθετη κατεύθυνση και να κάμουν στροφή, όταν έφθαναν και πάλι στην άκρη και να περνούν και πάλι σκυφτοί κάτω από τα μαντήλια των άλλων που προχωρούσαν όρθιοι. Αυτό επαναλαμβανόταν πολλές φορές, μέχρι να τελειώσει το τραγούδι που είναι το παρακάτω, άγνωστον όμως πως επεκράτησε να λέγεται στους γάμους.

***Τώρα θέλω να αρχινίζω τέλεια παλληκαριά
για τον αντρειωμένο Μαρκουπού σκότωσαν τον πασά
με τρακόσια παλληκάρια, αποφασίζει να χαθεί
τους Σκοδριάνους να χαλάσει ίσως και εκδικηθεί...***

Κατά τα διαδρομή μέχρι το σπίτι του αντρώγυνου, οι τραγουδίστριες τραγουδούσαν τραγούδια του γάμου και άλλοι χόρευαν τη μαντινάδα, προχωρώντας.

Φθάνοντας στο σπίτι του γάμου, έβρισκαν τον γαμπρό και τη νύμφη να τους περιμένουν στην εξώπορτα, με ποτό και μεζέδες, για να κεράσουν τον κόσμο. Η ψεύτικη νύμφη όμως, δεν ήθελε να πλησιάσει και να μπει στο σπίτι, έκανε την ντροπαλή και τη συνεσταλμένη, με κωμικά καμώματα στα πειράγματα του ψεύτικου γαμπρού και ξετυλίγονταν σκηνές, που έκαναν όλους να ξεκαρδίζονται στα γέλια.

Στο τέλος ο γαμπρός χώριζε στο ψεύτικο ανδρόγυνο, κάποια αναμνηστικά δωράκια και αφού όλοι έπαιρναν το κέρασμά

τους, τραβούσαν και πάλι για το πλατύ της εκκλησίας, όπου συνέχιζαν το γλέντι, για όσο χρόνο ακόμα θα μπορούσαν να αντέξουν.

Η Τρίτη μέρα από το γάμο, λεγόταν «των Μαγείρου». Καλούσαν και πάλι τα όργανα στο σπίτι των νεόνυμφων, όπου συγκεντρώνονταν όλοι οι συγγενείς τους, οι κουμπάροι τους και όσοι άλλοι πρωτοστάτησαν τις προηγούμενες μέρες στην εξυπηρέτηση των καλεσμένων, δηλαδή οι μάγειροι, οι σερβιτόροι, οι λατζιέρες κλπ. που απασχολημένοι καθώς ήτανε με την εξυπηρέτηση των καλεσμένων, δεν μπόρεσαν να διασκεδάσουν και αυτοί κατά την διάρκεια των προηγούμενων ημερών στο γάμο.

Έπρεπε λοιπόν να γίνει τώρα ένα άλλο γλέντι, για να τιμήσουν όλους αυτούς που κοπίασαν, χωρίς να βρουν το χρόνο να διασκεδάσουν,

Στρωνόταν λοιπόν την τρίτη μέρα τραπέζι στο σπίτι των νεόνυμφων, όπου όλοι αυτοί, αλλά και άλλοι φίλοι, έτρωγαν, έπιναν, τραγουδούσαν και χόρευαν όσο ήθελαν, μέχρι αργά.

Αλλά και τις επόμενες ημέρες, μέχρι την επομένη Κυριακή, οι νέες κοπέλες του χωριού, συγκεντρώνονταν το βράδυ στο σπίτι των νεόνυμφων και χόρευαν και τραγουδούσαν, μόνες, χωρίς όργανα. Οκτώ μέρες μετά τον γάμο, δηλαδή την επομένη Κυριακή, γινόταν ο «Αντίγαμος».

Το πρωί οι νεόνυμφοι πήγαιναν στην εκκλησία να παρακολουθήσουν την θεία λειτουργία και να παραδώσουν στους επιτρόπους τις λαμπάδες του γάμου τους, που τις είχαν φυλαγμένες στο εικονοστάσι του σπιτιού τους από την ημέρα του γάμου. Αυτοί τότε τις άναβαν μπροστά στις εικόνες του Χριστού, άναβαν του γαμπρού και της Παναγίας, της νύμφης.

Γυρνώντας σπίτι τους μετά την απόλυση της εκκλησίας, καλούσαν εκεί πάλι συγγενείς και φίλους, τους κουμπάρους τους, τα όργανα και ξεφάντωναν με χορούς και τραγούδια.

Το γλέντι τους αυτό μπορούσε να κρατήσει και ως πέρα από τα μεσάνυχτα όπως γινόταν συνήθως, ανάλογα με τη διάθεσή τους.

